

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ คือ

1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียน 2) การแสวงหาแนวทางวิธีการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียน และ 3) การพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียน โดยมีสาระสำคัญที่จะนำเสนอในบทสรุปประกอบด้วย 3 ประเด็น ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ จังหวัดสระบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ จังหวัดสระบุรี โดยเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อมั่นว่าผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาถ้าได้รับการเสริมพลังอย่างเหมาะสม ดังนั้น จึงใช้การวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในทุกขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาและกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา และการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาระบวนการเรียนรู้โดยใช้การให้ความรู้ในเรื่องการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ จังหวัดสระบุรี

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนทุกฝ่ายมาร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนตามความเหมาะสมโดยกรอบในการวิจัยและ

พัฒนาตามหลักการให้ความรู้ในเรื่องการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก คือ ความรู้และการบริโภคอาหารว่าง การป้องกันดูแลโรคในช่องปาก พฤติกรรมการแปรงฟันซึ่งผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ จังหวัดสระบุรี สรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพด้านพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมบ่อยครั้ง จำนวน 9 รายการ บางครั้ง จำนวน 4 รายการ ไม่เคย จำนวน 2 รายการ นักเรียนมีพฤติกรรมการดูแลป้องกันปากที่ไม่ถูกต้องอยู่ควรได้รับการปรับปรุง และควรส่งเสริมให้มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนที่ดี

1.2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียน ส่วนใหญ่ระดับน้อย จำนวน 11 รายการ ปานกลาง จำนวน 7 รายการระดับมาก จำนวน 2 รายการนักเรียนควรได้รับการปรับปรุง และนักเรียนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนที่ดี

1.3 เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีเจตคติส่วนใหญ่ระดับปานกลาง จำนวน 16 รายการ ระดับน้อย จำนวน 3 ระดับมาก จำนวน 1 รายการ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดูแลป้องกันปากที่ไม่ถูกต้องอยู่ควรได้รับการปรับปรุงและควรส่งเสริมให้มีเจตคติเกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนที่ดี

1.4 การพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนแยกตามกรอบการวิจัย

1.4.1 ความรู้และการบริโภคอาหารว่าง พบว่า นักเรียนส่วนมากมีระดับความรู้ระดับน้อยจำนวน 11 รายการ

1.4.2 การป้องกันดูแลโรคในช่องปาก พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมส่วนมากนักเรียนส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมในการรับประทานขนม เครื่องดื่มน้ำอัดลมที่บ้าน นักเรียนไม่รับประทานผลไม้ที่ช่วยขัดฟันหลังรับประทานอาหาร

1.4.3 พฤติกรรมการแปรงฟัน พบว่า แปรงฟันไม่ครบสามครั้งหลังรับประทานอาหารทั้งสามมือควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องนี้

2. การแสวงหาแนวทางวิธีการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ จังหวัดสระบุรี

2.1 แนวทางและวิธีการในการพัฒนาพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปาก ของนักเรียนตามที่มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมประชุมระดมความคิดได้เสนอ แนวทางและวิธีการโดยการใช้ชุดฝึกกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่อง ปากประกอบด้วยกิจกรรม 2 อย่าง คือ

2.1.1 ชุดฝึกการให้ความรู้ในเรื่องการดูแลป้องกันโรคในช่องปากจำนวน 4 ชุด ดังนี้

1) ชุดฝึกลักษณะและความสำคัญของฟันเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียน ได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับฟันน้ำนมและฟันถาวรเพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อดูแลรักษา ฟันเพื่อให้นักเรียนได้มีพฤติกรรมดูแลรักษาฟัน โดยการให้นักเรียนได้เล่นเกมหาตำแหน่งฟัน กราม

2) ชุดฝึกการให้ความรู้เรื่องสุขภาพช่องปาก โรคในช่องปาก เป็น กิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสุขภาพช่องปาก โรคในช่องปาก เพื่อให้นักเรียนได้ มีความรู้ ความเข้าใจวิธีป้องกันโรคในช่องปากนักเรียนพร้อมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อการป้องกันโรค ในช่องปาก และนักเรียนได้มีพฤติกรรม การป้องกันโรคในช่องปาก โดยการให้นักเรียนเห็นถึง ผลเสียที่เกิดขึ้นจากการขาดความรู้เรื่องสุขภาพช่องปาก โรคในช่องปาก

3) ชุดฝึก การแปรงฟัน การย้อมสีฟันเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียน เห็นถึงความสำคัญของการแปรงฟัน การย้อมสีฟัน เพื่อให้นักเรียนสามารถแปรงฟันอย่างถูกวิธี และสะอาดเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างถูกวิธีและเพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อแปรงฟัน และเพื่อให้นักเรียนได้มีพฤติกรรมแปรงฟันหลังรับประทานอาหารอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการ แปรงฟันของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ชุดฝึกการให้ความรู้เรื่องการรับประทานอาหารว่าง ผัก ผลไม้เป็น กิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียนได้รับความรู้เรื่องการรับประทานอาหารว่าง ผัก ผลไม้และมี พฤติกรรมที่ถูกต้องในการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อฟันหลีกเลี่ยงอาหารที่ทำให้ เกิดโรคในช่องปากและอาหารที่ทำอันตรายต่อฟัน

2.1.2 ชุดตรวจพฤติกรรม การแปรงฟัน การบริโภคอาหารว่าง การรับประทาน ผลไม้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรม การแปรงฟัน การบริโภคอาหารว่าง การรับประทาน ผลไม้ เพื่อให้นักเรียนมีการแปรงฟัน 3 เวลา หลังอาหารเพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักในการ รับประทานอาหารว่างเพื่อให้นักเรียนรับประทานผลไม้ที่ช่วยขัดฟันให้สะอาด

2.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปาก ของนักเรียนผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จใน การพัฒนาพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียน ดังนี้

2.2.1 นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก ระดับดี มาก

2.2.2 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปาก ระดับมาก

2.2.3 นักเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก ระดับมากที่สุด

3. ผลการพัฒนาพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนตามแนวทาง และวิธีการพัฒนาที่ได้จากการแสวงหาความร่วมมือจากผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีดังนี้

3.1 พฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปาก พบว่านักเรียนมีพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปากทุกรายการอยู่ในระดับดีมาก

3.2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก ทุกรายการระดับมาก

3.3 เจตคติที่ถูกต้องต่อการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ถูกต้องต่อการดูแลป้องกันโรคในช่องปากทุกรายการระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ จังหวัดสระบุรี มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียน

แนวทางการพัฒนาพฤติกรรม การดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ จังหวัดสระบุรีที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็นและประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ตัวแทนผู้มีส่วนสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน และตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการ ครูประจำชั้น ครูอนามัยของโรงเรียนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ปกครองผู้เชี่ยวชาญได้ร่วมกันเสนอแนะแนวทาง โดยการใช้ชุดฝึก 1. การให้ความรู้ในเรื่องการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก ประกอบด้วยชุดฝึกกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนมีพฤติกรรม ความรู้ เจตคติที่ดี ต่อดูแลรักษาฟัน 2. มีสมุดบันทึกการแปรงฟัน การรับประทานอาหารว่าง การรับประทานผลไม้ เพื่อให้ นักเรียนได้มีพฤติกรรมดูแลรักษาฟันสอดคล้องกับลีนี มกรเสน (2538, หน้า 93) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตัวไม่ถูกต้องส่วนใหญ่มากที่สุดในเรื่องการรับประทานอาหารว่างประเภทขบเคี้ยวเป็นประจำ ร้อยละ 78.0 รองลงมาคือการรับประทานอาหารที่มีสารปรุงแต่งและสีเป็นประจำ ร้อยละ 76.4ซึ่งตรงกับความต้องการในการพัฒนา สอดคล้องกับจารุวรรณ ดันทุระนันท์ (2539, หน้า 10) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะฟันผุกับพฤติกรรม การบริโภคอาหารว่างของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพฯ พบว่า ชนิดของอาหารว่างที่นักเรียนชอบมากที่สุด คือผลไม้สดรองลงมาคือ

ขนมกรอบ ขบเคี้ยวและน้ำอัดลมโดยนักเรียนที่ตอบว่าชอบน้ำอัดลมมากที่สุดจึงควรฝึกกิจกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก

2. ผลการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ จังหวัดสระบุรี หลังจากที่ได้ใช้ชุดฝึกกิจกรรม พบว่า ด้านพฤติกรรมตอนเช้านักเรียนแปรงฟันร้อยละ 100 หลังรับประทานอาหารกลางวันนักเรียนแปรงฟัน ร้อยละ 100 และก่อนนอนนักเรียนแปรงฟันร้อยละ 100 นักเรียนรับประทานผลไม้สด ร้อยละ 100 ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคในช่องปากทุกรายการระดับมากสำหรับด้านเจตคติที่ถูกต้องต่อพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก พบว่านักเรียนมีเจตคติที่ถูกต้องต่อการดูแลป้องกันโรคในช่องปาก ทุกรายการ ระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุบล ชำสุนทร (2537, หน้า 30) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนเกี่ยวกับพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 75 คน พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมทันตสุขภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก การตรวจเช็คสุขภาพอาหาร ภายหลังจากแปรงฟัน อยู่ในเกณฑ์สะอาดอีกทั้งคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทันตสุขภาพในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติภายหลังจากทดลองในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง ภายหลังจากทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมการดูแลป้องกันโรคในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสงเคราะห์รังสรรค์ อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานสาธารณสุขควรให้ความรู้และแนะนำส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการมีประโยชน์ต่อสุขภาพเหงือกและฟันเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดโรคในช่องปาก ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนควรให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านการบริโภคอาหารที่มีผลเสียต่อสุขภาพช่องปากในระหว่างมือโดยเน้นเรื่องของการถือในการบริโภคในระหว่างมือตลอดทั้งขอความร่วมมือจากร้านค้าในโรงเรียนชุมชนไม่นำอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพช่องปากมาจำหน่ายให้นักเรียน

1.2 หน่วยงานสาธารณสุขควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้ข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก ผลลัพธ์จากการมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้นักเรียนจะได้มีความเชื่อมั่นในความสามารถในการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองและมี

ความคาดหวังในผลดีต่อการกระทำของตนเองอันจะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคในช่องปากอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้ปกครองนำความรู้ไปดูแลป้องกันโรคในช่องปากแก่ตนเองและลูกหลานได้

1.4 กระทรวงศึกษาธิการสามารถนำความรู้ไปบูรณาการในการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคในช่องปากของนักเรียนทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่นๆ ที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคในช่องปากของนักเรียนว่ามีปัจจัยใดอีกบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคในช่องปาก

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่นๆ ที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคในช่องปากของประชากรกลุ่มอื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่เสริมแรงและจูงใจให้เยาวชนมีพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคในช่องปากอย่างต่อเนื่อง

2.4 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้ครอบครัวชุมชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันการเกิดโรคในช่องปากของนักเรียน